

ВІДГУК

офіційного опонента, завідувача кафедри анатомії людини імені М.Г. Туркевича ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет» МОЗ України, доктора медичних наук, професора Кривецького Віктора Васильовича про науково-практичний рівень дисертації

Огієнка Максима Миколайовича

«МОРФОЛОГІЯ РЕПАРАТИВНОЇ РЕГЕНЕРАЦІЇ ДОВГОЇ КІСТКИ СКЕЛЕТА ПІД ВПЛИВОМ ЗАГАЛЬНОЇ ДЕГІДРАТАЦІЇ ОРГАНІЗМУ У ВІКОВОМУ АСПЕКТІ»,

подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 55.051.05 при Сумському державному медичному університеті МОН України на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія

I. Актуальність обраної теми дисертації. Тема дисертаційної роботи Огієнка М.М. є вельми актуальною, оскільки травми є третьою за значимістю причиною смертності та інвалідизації населення, в першу чергу осіб працездатного віку. Необхідно констатувати, що в наш час відбувається різке зростання частоти ушкоджень тканин і органів опорно-рухового апарату, зокрема переломів кісток. Природні та антропогенні катастрофи, бурхливий розвиток всіх видів транспорту зумовлюють високий травматизм у мирний час. Не припиняються локальні збройні конфлікти, терористичні акти супроводжуються застосуванням високотехнологічних видів зброї, що спричиняє зростання санітарних втрат.

Проблема відновлення кістки після завданих ушкоджень є однією з найдавніших у медицині, і, незважаючи на її багатовікову історію, залишається далеко не вирішеною до теперішнього часу та потребує нових методів її оптимізації, що буде актуальним для практичної травматології.

Детальний аналіз остеогістогенезу після поранень, переломів та інших ушкоджень, пошук та обґрунтоване застосування засобів, які порушують процес регенерації кісткової тканини, можливі на підставі поглиблених знань загальних закономірностей гістогенезу, а також реактивних змін кісткової тканини в процесі регенерації.

Водно-електролітний обмін є невід'ємною складовою частиною гомеостазу, що відображує загальний стан організму і забезпечує оптимальні умови обміну речовин. В умовах порушень водно-солевого балансу організму існує загроза порушень функціонування кісткової тканини і механізмів регулювання репаративного остеогенезу.

Тому дослідження та вивчення особливостей репаративного остеогенезу довгих кісток щурів різного віку за умов загальної дегідратації організму та визначення можливості корекції морфофункціональних змін, спричинених зневодненням, є надзвичайно актуальним.

Дисертація виконана відповідно до плану наукових досліджень Сумського державного університету МОН України і є складовою частиною науково-дослідної теми кафедри анатомії людини медичного інституту «Закономірності вікових і конституціональних морфологічних перетворень внутрішніх органів і кісткової системи за умов впливу ендо- і екзогенних чинників і шляхи їх корекції» (№ держреєстрації 0113U001347).

II. Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналізуючи результати дослідження Огієнко М.М. слід зазначити, що вони добре обґрунтовані та достатньо аргументовані.

III. Достовірність положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Оцінюючи дисертаційну роботу здобувача в цілому, слід відзначити, що наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані у дисертації, є достовірними, оскільки базуються на аналізі одержаних результатів з використанням достатнього за обсягом експериментального матеріалу – 360 лабораторних білих щурів-самців різного віку, а також за допомогою сучасних методів дослідження: остеометричного, гістоморфометричного, растрової електронної мікроскопії з мікроаналізом, спектрофотометрії, біомеханічного дослідження та статистичного.

Дисертація викладена українською мовою на 254 сторінках

друкованого тексту, її основний текст займає 180 сторінок. Робота побудована за традиційною схемою і включає вступ, огляд літератури, опис матеріалу і методів дослідження, розділ результатів власних досліджень, розділ аналізу і узагальнення результатів дослідження, висновки, практичні рекомендації, список використаної літератури та додатки.

Робота ілюстрована 107 малюнками та 31 таблицею. Список використаної літератури містить 289 джерел, із них кирилицею – 211, латиницею – 78.

У вступі автор обґрунтовує актуальність обраної теми дисертації, доцільність її виконання, наукову новизну і практичне значення, логічно формує мету і завдання, описує використані методи дослідження, підкреслює особистий внесок здобувача, а також впровадження та апробацію результатів дослідження.

У розділі дисертації «Огляд літератури», який включає 2 підрозділи, на 30 сторінках автор провів огляд літератури про сучасні уявлення стосовно репаративного остеогенезу та водно-електролітний балансу та його порушень.

У розділі «Матеріал та методи дослідження» на 10 сторінках дисертант дає детальну характеристику використаних матеріалів та методів дослідження.

У розділі «Результати власних досліджень», який викладений на 104 сторінках містить 5 підрозділів. У підрозділі 3.1. висвітлена морфофункціональна характеристика репаративного остеогенезу довгих кісток скелета тварин контрольної групи; у підрозділі 3.2. репаративний остеогенез довгих кісток скелета тварин молодого віку в умовах загального зневоднення організму; у підрозділі 3.3. репаративний остеогенез довгих кісток скелета тварин зрілого віку в умовах загального зневоднення організму; у підрозділі 3.4. репаративний остеогенез довгих кісток скелета тварин старечого віку в умовах загального зневоднення організму; у підрозділі 3.5. корекція репаративної регенерації довгих кісток скелета тварин різного віку в умовах

важкого ступеня загальної дегідратації організму шляхом вживання препарату «Солкосерил».

Цей розділ дисертації ілюстрований якісними мікрофотографіями, електроннограмами, сканограмами, наведені цифрові дані логічними, відображені в діаграмах, тому легко сприймаються.

У розділі «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» на 20 сторінках дисертант провів ретельний аналіз отриманих результатів дослідження, їх порівняння з даними, отримані іншими вітчизняними і іноземними авторами. Цей розділ містить 9 діаграм, які покращують сприйняття наведеного цифрового матеріалу.

Основні положення дисертації викладено у 6 висновках, які містять цифрові дані і повністю відповідають завданням дослідження.

Практичні рекомендації оформлено з двох пунктів і мають безпосереднє відношення до клінічної практики.

У переліку використаної літератури наведена достатня кількість вітчизняних та іноземних джерел з тематики дисертації.

IV. Новизна одержаних результатів. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що автором вперше в експерименті за допомогою сучасних методів дослідження визначено вплив загальної дегідратації організму на перебіг репаративної регенерації у тварин різних вікових груп.

Виявлено сповільнене утворення тканинспецифічних структур, що пов'язано з порушенням диференціювання клітин остеобластичного та фібробластичного диферонів на початкових стадіях загоєння. Ці зміни в подальшому не призводять до відновлення травмованої кістки. В залежності від віку та ступеня дегідратації визначені зміни хімічного складу поверхні регенерату, які в подальшому здійснюють вплив на ступінь мінералізації кістки. Вперше автором доведена доцільність та ефективність дії «Солкосерилу» для поліпшення процесів регенерації в умовах дегідратації.

Все вище наведене обґрунтовано свідчить про наукову новизну даного дослідження.

V. Повнота викладу матеріалів в опублікованих працях і авторефераті.

Кількість друкованих робіт відповідає сучасним вимогам. Автор опублікував 13 наукових праць (із них 6 одноосібних), з них 5 статей у наукових фахових виданнях, рекомендованих МОН України для медичних наук, 1 стаття у закордонному журналі, 7 праць – у матеріалах з'їздів, конференцій.

Основні положення дисертації доповідалися на міжнародних і всеукраїнських конференціях, симпозіумах. Автореферат та опубліковані у фахових виданнях статті і тези, які друкувалися у матеріалах конференцій, повністю віддзеркалюють основні положення та висновки дисертаційної роботи. Автореферат відповідає змісту дисертації і оформлений згідно вимог ДАК МОН України.

VI. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.

Результати дослідження Огієнка М.М. суттєво розширюють і поглиблюють сучасні уявлення про особливості морфогенезу довгих кісток щурів різного віку в умовах загальної дегідратації організму та визначення можливості корекції морфофункціональних змін, спричинених зневодненням.

Практична цінність роботи полягає в тому, що отримані дані можуть бути використані як морфологічна основа обґрунтування структурних змін регенерату в травматології та ортопедії, геріатрії, а також у функціональній морфології кісткової системи.

Доведена позитивна динаміка процесів репаративного остеогенезу за умов зневоднення організму при застосуванні препарату «Солкосерил».

VII. Недоліки дисертації та автореферату щодо їх змісту і оформлення. Суттєвих зауважень щодо оформлення та змісту дисертації і автореферату немає.

Разом з тим, на нашу думку, у роботі мають місце деякі недоліки, які не носять принципового характеру і не знижують цінності дисертації.

1. У дисертації зустрічаються поодинокі орфографічні та стилістичні помилки.

2. В огляді літератури є посилання на застарілі джерела (1964 - 1975 років).

3. На мікрофотографіях та електронограмах варто позначити структурні компоненти.

Вказані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи і не зменшують її теоретичного значення та наукової цінності.

Хотілося б побажати здобувачеві:

1) На мій погляд, було дуже цікаво дослідити особливості ультрамікроскопічних перетворень структур регенерату, а ще краще використати в додаток ультраморфометрію.

Аналіз дисертаційної роботи М.М. Огієнка дає підставу вважати що завдання дослідження вирішені, а мета наукової роботи досягнена.

При рецензуванні роботи виникли запитання до дисертанта:

- Наскільки можливим є використання отриманих у роботі даних для корекції структурних порушень кісткової тканини при іншій етіології?

- Які механізми, на Вашу думку, лежать в основі впливу дегідратації на процес репаративної регенерації кістки?

- Як Ви можете пояснити зміни показників мікротвердості і на що вони вказують?

VIII. Рекомендації щодо використання результатів дисертації в практиці. Беручи до уваги значну наукову новизну, теоретичну і практичну цінність отриманих результатів, вважаю, що вони потребують широкого

впровадження як у навчально-педагогічний процес, так і в практику лікувально-профілактичних закладів та сучасну медицину.

IX. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Огієнка М.М. «Морфологія репаративної регенерації довгої кістки скелета під впливом загальної дегідратації організму у віковому аспекті», яка виконана на кафедрі анатомії людини Сумського державного медичного університету МОН України під керівництвом професора кафедри анатомії людини, доктора біологічних наук, Бумейстер Валентини Іванівни, слід кваліфікувати як закінчену науково-дослідну роботу, що містить нове вирішення актуального наукового завдання сучасної морфології, яке присвячене вивченню морфологічних особливостей репаративної регенерації довгих кісток скелета за умов впливу загальної дегідратації різних ступенів у віковому аспекті. Обґрунтовано використання конкретного фармакологічного препарату «Солкосерил» для корекції морфологічних змін регенерату та оптимізації показників досліджуваних параметрів кістки, викликаних загальним зневодненням організму.

Дисертація Огієнка М.М. за актуальністю проблеми, об'ємом проведеного дослідження і його аналізу, обґрунтованістю та достовірністю висновків, науковою новизною та практичною цінністю повністю відповідає вимогам пункту п. 11 «Про порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» постанови Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01. – нормальна анатомія.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри анатомії людини

імені М.Г. Туркевича,

**ВДНЗ «Буковинський державний медичний
університет» МОЗ України,**

доктор медичних наук, професор

В.В. Кривецький

Підпис доктора медичних наук,
професора В.В.Кривецького
засвідчую

Вчений секретар І.І.Павлуник

